

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (освітньо-науковий)
Кафедра	Реставрації та експертизи творів мистецтва	Рік навчання	4
Галузь знань	Культура	Вид дисципліни	Основна
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	8

Реставрація творів живопису

Семестр 8 (осінь 2022)

1 вересня — грудня

Викладач	Дерев'янка Артем Юрійович, ст. викладач
E-mail	art.d@mail.ru
Телефон (моб)	+380505916623
Заняття	Понеділок 13.00–14:35, четвер 10:45 – 12:20 ауд. дистанційно
Консультації	Вівторок 12.20–13.00
Адреса	к. 405, поверх 4, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	057 706-03-50 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи, спілкування засобами е-месенджерів «Viber», «Telegram», «WhatsApp», та телефонні консультації у робочі та не робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа, чи повідомленні месенджерів обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — РТЖ); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf*. Роботи по реставрації для рубіжного контролю мають бути представлені очно. Консультавання з викладачем в стінах академії відбуваються без графіку.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Володіння різними живописними техніками та рисунком; наявність знань в галузі хімії, фізики.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ*Методичні рекомендації*

1. Реставрация произведений искусства станковой масляной живописи. – М.: Искусство, 1977. - 286 с.

2. Бергер Э. История развития техники масляной живописи / Э.Бергер . - М.: Изд. Академии художеств СССР, 1961. – 322 с.
3. Грабарь И. О древнерусском искусстве. Исследование. Реставрация и охрана памятников/
И. О Грабарь - Л.: Наука, 1966.
4. Киплик Д. М. Техника живописи / Д. М. Киплик – Л.: Искусство, 1950.
5. Кудрявцев Е. Техника реставрации картин/ Е. Кудрявцев - М.: Изд. ГТГ, 1948.
6. Кудрявцев Е., Лужецкая А. М. Основы техники и консервации живописи / Е. Кудрявцев - Л.: Искусство, 1937.
7. Сланский Б. Техника живописи: живописные материалы/ Б. Сланский - М.: Академия художеств СССР, 1962.
8. Гренберг Ю.И.Технология станковой живописи/ Ю. И. Гренберг-М.: Изобразительное искусство, 1982.
9. Фармаковский М. Консервация и реставрация картин музейных коллекций/ М. Фармаковский – М.: Искусство, 1947.
10. Никитин М.К., Мельникова Е.П. Химия в реставрации/ М.К. Никитин - Л.: Химия, 1990.
11. Основы музейной консервации и исследования произведений станковой живописи / сост. и науч. ред. Ю. И. Гренберг. – М.: Искусство, 1976. – 221 с. – 54 ил.
12. Технология, исследование и хранение произведений станковой и настенной живописи /под ред.Ю. И. Гренберга – М.: Изобразительное искусство, 1987. – 346 с.
13. Филатов В.В. Реставрация станковой масляной живописи/ В.В. Филатов – М.: Изобразительное искусство, 1986.
14. Дерев'янок А.Ю. Методичні рекомендації на тему «Реставрація темперного живопису». – Х.: ХДАДМ, 2016-18 р.
15. Дерев'янок А.Ю. Методичні рекомендації на тему «Реставрація олійного живопису». – Х.: ХДАДМ, 2016-18 р.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Манжетові, та великі праски, що розігріються за допомогою парової лазні. Набір медичного інструменту: Скальпелі, макетні ножі, пінцети, шпателі, голки, шприци, засоби для виготовлення фарби (курант, матоване скло), агатовий зуб, художні, технічні, золотільні пензлі, (щетина, колонок, синтетика), мастихіни, набір столярного інструменту, і ще багато чого..., Блокнот для записів, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word. Мікроскопи МБС-2, МБС-9, Приладдя для дослідження в ультрафіолетовім та інфрачервонім діапазоні довжини електромагнітних хвиль. Негатоскоп. Лупи 2-10х крат. Фотографічна техніка. Набір світлофільтрів. Реактиви для мікрохімічних досліджень.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою курсу є вивчення студентами історії розвитку та сучасними методиками реставрації творів мистецтва та навчання методам досліджень творів мистецтва при проведенні комплексу реставраційних процесів.

Завдання курсу є навчання студентів теоретичним і практичним навичкам, які необхідні при роботі в галузі наукової реставрації.

На практичних заняттях студенти набувають здатність володіти практичними навичками реставрації творів мистецтва, розуміти процеси створення мистецьких творів, володіти базовими методиками реставрації пам'яток олійного та темперного живопису. здійснювати дослідження художніх творів та обґрунтовувати (за потребою) вибір методики їхньої реставрації; здатність аналізувати наукові питання, виявляти та формулювати наукові проблеми в межах історичного та теоретичного дискурсів образотворчого та декоративного мистецтва, сфери реставрації та атрибуції творів мистецтва з можливістю подальшого втілення результатів роботи у наукове середовище (статті, доповіді тощо).

Дисципліна забезпечує спеціалізовані (фахові) компетентності: здатність самостійно приймати вірне рішення при виконванні складних реставраційних задач, аналізувати стан збереженості твору та виявляти основні проблеми з котрими потрібно проводити певні роботи у сфері реставрацій творів живопису.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни визначається професійним сприйняттям особливостей реставраційної та експертної практики.

Дисципліна вивчається протягом двох семестрів, 4-го курсу (8 кредитів ECTS, 240 навчальних години, в тому числі 40 годин — аудиторні лекційні та практичні заняття та 84 години — самостійні). Всього курс має 3 модулі та 6 тем.

Осінній семестр: 210 годин: — 105 практичні заняття, 105 — самостійні.

Реставрація творів живопису

Розділ 1.

1. Регенерація лакової плівки.
2. Потоншення нерівномірної лакової плівки,
3. видалення шарів часткового запису.

Змістовий модуль **6** містить 4 завдання:

Розділ 2.

1. Виконання графічної реконструкції втрачених фрагментів зображень.
2. Тонування реставраційних вставлень за допомогою різних технік.
3. Заповнення щоденників реставрації, формування ото таблиць реставраційних етапів.

4. Оформлення паспортів реставрації творів станкового живопису. Формування *CD-r*, *CD-*rw** дисків з текстами, паспортами та фотоматеріалами виконаного завдання.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом практичних занять. Самостійна робота студента спрямована на завершення практичних завдань. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз та покращення практичної складової реставрації творів живопису. Додаткові завдання для самостійної роботи виконуються на основній роботі з реставрації.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є модульні та семестрові перегляди. Для отримання заліку достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесів реставрування. Для тих студентів, які бажають покращити результат, передбачено написання статей, участь в конференціях за тематикою роботи що реставрується (10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять студентові необхідно зосередитися на якості та вірності виконання реставраційних процесів. Студент має можливість за необхідністю робити короткі перерви, пов'язані з методикою проведення реставраційних процесів, та для відпочинку очей при роботі з збільшуючи ми приладами тощо..

Вітається власний пошук в виборі методики та методу вирішення реставраційних задач, аргументоване відстоювання позиції внесення змін до обраних методик реставрації.

У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі студентами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певне заняття, він повинен самостійно відпрацювати його відзвітувати викладачеві об обсягах виконаної їм роботи.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не вітаються.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
4 курс. 8 семестр						
Дата	тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1.09	1.1	практика	Укріплення фарбового шару і ґрунту	2		
5.09	1.2	практика	Укріплення фарбового шару і ґрунту	2		
8.09	1.3	практика	Укріплення фарбового шару і ґрунту	2		
12.09	1.4	практика	Укріплення фарбового шару і ґрунту	2		
15.09	1.5	Практика	Поповнення втрат основи	2		
19.09	1.6	практика	Поповнення втрат основи	2		
22.09	1.7	практика	Поповнення втрат основи	2		
26.09	2.1		Поповнення втрат основи	2		
29.09	2.2	практика	Торування втрат основи	2		
3.10	2,3	практика	Торування втрат основи	2		
6.10			Поповнення втрат ґрунту	2		
10.10			Поповнення втрат ґрунту	2		
13.10			Поповнення втрат ґрунту	2		
17.10			Поповнення втрат ґрунту	2		
20.10			Регенерація лакової плівки.	2		
24.10			Регенерація лакової	2		

			плівки.			
27.10			Регенерація лакової плівки.	2		
3.11			Видалення шарів часткового запису	2		
10.11			Видалення шарів часткового запису	2		
14.11			Видалення шарів часткового запису	2		
17.11			Видалення шарів складних над лакових забруднень.	2		
21.11			Видалення шарів складних над лакових забруднень.	2		
24.11			Видалення шарів складних над лакових забруднень.	2		
28.11			Видалення шарів складних над лакових забруднень.	2		
1.12			Видалення шарів складних над лакових забруднень.	2		
5.12			Видалення шарів складних над лакових забруднень.	2		
8.12			Оформлення щоденників реставрації творів станкового живопису, формування реставраційних фототаблиць.	2		
12.12			Оформлення щоденників реставрації творів станкового живопису, формування реставраційних фототаблиць.	2		

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–20
2	Поточний контроль	0–20
3	Поточний контроль	0–20
4	Поточний контроль	0–40
Всього балів		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі виконав завдання, показав ретельність акуратність виконувannya роботи.
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі виконав завдання, показав ретельність акуратність виконувannya роботи, хоча для прийшлося переробити деякі дрібні помилки
A-	16	36	Студент в повному обсязі виконав завдання, показав ретельність акуратність виконувannya роботи, хоча в процесі роботи було зроблено незначні помилки, котрі не внесли змін у структуру твору, та були перероблені на високому рівні
B	12–15	32–35	Студент виконав завдання, хоча не встиг довести деякі робочі процеси.
C	8–11	22–31	Студент виконав завдання, хоча не встиг довести деякі робочі процеси, котрі не впливають на подальший стан збереженості твору
D	4–7	10–21	Студент виконав завдання не в повному обсязі, не встиг довести деякі робочі процеси, котрі не впливають на подальший стан збереженості твору
E	1–3	1–9	Студент виконав завдання не в повному обсязі, не встиг довести деякі робочі процеси, котрі впливають на погіршення стану збереженості твору
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність Студента під час семінарських занять (3), виступ на конференції або публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (5–8), а також участь у житті групи (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у методичних матеріалах. Також на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

Базова

1. Реставрация произведений искусства станковой масляной живописи. – М.: Искусство, 1977. - 286 с.
2. Бергер Э. История развития техники масляной живописи / Э.Бергер . - М.: Изд. Академии художеств СССР, 1961. – 322 с.

3. Грабарь И. О древнерусском искусстве. Исследование. Реставрация и охрана памятников/
И. О Грабарь - Л.: Наука, 1966.
4. Киплик Д. М. Техника живописи / Д. М. Киплик – Л.: Искусство, 1950.
5. Кудрявцев Е. Техника реставрации картин/ Е. Кудрявцев - М.: Изд. ГТГ, 1948.
6. Кудрявцев Е., Лужецкая А. М. Основы техники и консервации живописи / Е. Кудрявцев - Л.: Искусство, 1937.
7. Сланский Б. Техника живописи: живописные материалы/ Б. Сланский - М.: Академия художеств СССР, 1962.
8. Гренберг Ю.И.Технология станковой живописи/ Ю. И. Гренберг-М.: Изобразительное искусство, 1982.
9. Фармаковский М. Консервация и реставрация картин музейных коллекций/ М. Фармаковский – М.: Искусство, 1947.
10. Никитин М.К., Мельникова Е.П. Химия в реставрации/ М.К. Никитин - Л.: Химия, 1990.
11. Основы музейной консервации и исследования произведений станковой живописи / сост. и науч. ред. Ю. И. Гренберг. – М.: Искусство, 1976. – 221 с. – 54 ил.
13. Технология, исследование и хранение произведений станковой и настенной живописи /под ред.Ю. И. Гренберга – М.: Изобразительное искусство, 1987. – 346 с.
13. Филатов В.В. Реставрация станковой масляной живописи/ В.В. Филатов – М.: Изобразительное искусство, 1986.
14. Дерев'янюк А.Ю. Методичні рекомендації на тему «Реставрація темперного живопису». – Х.: ХДАДМ, 2016-18 р.
15. Дерев'янюк А.Ю. Методичні рекомендації на тему «Реставрація олійного живопису». – Х.: ХДАДМ, 2016-18 р.

Додаткова

1. Вєдь М.В.Методичні рекомендації на тему: Дослідження мінеральних пігментів живопису методом мікрохімічного аналізу. - Х.: ХДАДМ, 2012. – 36с. 2012..
2. Ковальов Ю.С.Методичні рекомендації на тему: «Реставрація виробів із шкіри» - Х.: ХДАДМ, 2009. – 20 с.
3. Ковальов Ю.С. Методичні рекомендації на тему: «Хімічні матеріали для збереження та реставрації чорних металів». - Х.: ХДАДМ, 2010. – 26с.
4. Шуліка В.В.Методичні рекомендації на тему: «Органічні барвники темперного живопису» - Х.: ХДАДМ, 2009. – 36с.
5. Шуліка В.В.Методичні рекомендації на тему: «Мінеральні фарби темперного живопису». - Х.: ХДАДМ, 2009. – 36с.
19. Khomenko K. Metodical recommendations on topic “Outlines of restoration paintings on canvas”. – Х.: ХДАДМ, 2018. – 19 р.

16. Інформаційні ресурси

1. <http://restorer.kiev.ua/>
2. <http://www.grabar.ru/>
3. <http://www.art-con.ru>